

Warszawa, 2014.02.14

KRIR/KS/207/14

Szanowny Pan

Stanisław Kalemba

Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z trwającymi konsultacjami publicznymi II Projektu Zarysu Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020 (PROW 2014-2020), przesłanego przy piśmie z dnia 24 stycznia br., znak: ROWksow/dl-074-1/14(329) – Zarząd Krajowej Rady Izb Rolniczych przedstawia poniżej uwagi do ww. dokumentu.

UWAGI OGÓLNE:

Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2014-2020 jest jednym z najważniejszych dokumentów stanowiących o rozwoju polskiego rolnictwa, nie tylko na najbliższe lata, ale będzie miał wpływ na najbliższe dziesięciolecia polskiego rolnictwa. Ponadto, może być ostatnim okresem ze znaczącą pomocą na rozwój obszarów wiejskich biorąc pod uwagę sytuację finansową i gospodarczą krajów UE. Dlatego samorząd rolniczy wyraża stanowisko, iż możliwe przesunięcie środków z II filara na I filar tj. na płatności bezpośrednie w wysokości 25% alokacji środków powinno być uwarunkowane zapewnieniem przez Rząd RP w tym Ministerstwo Finansów o maksymalnym dofinansowaniu PROW z budżetu państwa do 75% wysokości. Szczególnie, kiedy w 2014 r. Minister Finansów negatywnie ustosunkował się do projektu ustawy o płatnościach bezpośrednich, uniemożliwiając stosowanie krajowych płatności uzupełniających – pomimo że, zgodnie z *rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającym przepisy dotyczące płatności bezpośrednich dla rolników na podstawie systemów wsparcia w ramach wspólnej polityki rolnej oraz uchylającym rozporządzenie Rady (WE) nr 637/2008 i rozporządzenie Rady (WE) nr 73/2009* – można je wypłacać w nowych państwach członkowskich.

Podtrzymujemy nasze stanowisko, że II projekt PROW 2014-2020 w dalszym ciągu nie dostrzega regionalnego zróżnicowania potrzeb rolników. Dotyczy to zarówno ustalonych kryteriów dostępu jak i wysokości proponowanej pomocy. Powierzchnia gospodarstw na zachodzie i południu kraju jest diametralnie różna i skorelowana z ich siłą ekonomiczną. Świadczą o tym, między innymi dane publikowane przez rachunkowość rolną FADN. Zamieszczona na str. 110 informacja: „Przewiduje się możliwość przeprowadzania naborów wojewódzkich, z kryteriami uzupełnionymi o kryteria zgodne z potrzebami zdefiniowanymi w danym województwie.” – nie warunkuje podejścia regionalnego wręcz przeciwnie budzi wątpliwości kto takie kryteria będzie ustalał i czy będzie dowolność w ich stosowaniu.

Należy również określić również koperty wojewódzkie na poszczególne działania i kryteria zastosowane do ich podziału.

Ponadto należy podkreślić, że środki finansowe przeznaczone na PROW 2014-2020 powinny być skierowane na działania, które pozwolą polskim rolnikom konkurować na

międzynarodowym rynku rolnym (np. **dzięki inwestycjom w gospodarstwach rolnych, tworzeniu grup producentów rolnych**) a także mniejszym gospodarstwom zapewnić dodatkowy dochód poprzez działania PROW, które spowodują **skrócenie łańcucha żywnościowego**.

Zarząd proponuje też zdefiniować na poziomie krajowym „aktywnego rolnika” (strona 86 przedmiotowego dokumentu), ponieważ proste odniesienie do art. 9 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1307/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. ustanawiającym przepisy dotyczące płatności bezpośrednich* [...]nie jest wystarczające. Opiera się bowiem na wykazie negatywnym, tj. określającym komu nie przyznaje się płatności bezpośrednich. Dlatego proponuje się określić „rolnika aktywnego”, jako osobę fizyczną lub prawną lub jednostkę niemającą osobowości prawnej, która np. 25% przychodu osiąga z produkcji rolnej (bez dopłat bezpośrednich).

Jako kryterium podziału środków na województwa proponuje się powierzchnię działek rolnych w danym województwie do których wypłacane były JPO.

UWAGI SZCZEGÓŁOWE

W punkcie 4.4 „Opis działań podjętych w celu zapewnienia doradztwa w zakresie wymogów prawnych i działalności związanych z innowacją” (str. 53) w akapicie dotyczącym „Funkcjonowanie systemu doradztwa rolniczego w Polsce regulują następujące akty prawne” należy bezwzględnie dodać jeszcze jeden akt prawny regulujący w zakresie prowadzenia doradztwa, tj.: Ustawa z dnia 14 grudnia 1995 r. o izbach rolniczych (Dz. U. z 2002r. Nr 101 poz. 927 z późn. zm.).

Należy również dodać na końcu przedostatniego akapitu na stronie 53 zdanie: „ Zadania ustawowe publicznych jednostek doradztwa rolniczego pełnią również izby rolnicze”.

W diagramie(str. 56) „Podmioty zaangażowane w edukację doradców” należy uwzględnić izby rolnicze jako podmiot, do którego będą kierowane szkolenia i edukacja z CDR.

Działanie: 6.2. Transfer wiedzy i działalność informacyjna.

6.2.1 Poddziałanie: Szkolenia zawodowe i nabywanie umiejętności

6.2.2 Poddziałanie: Demonstracje i działania informacyjne

W zasadach dotyczących ustanawiania kryteriów wyboru - proponujemy usunąć zapis: „Przewiduje się preferencję w przyznawaniu pomocy dla wnioskodawców, którzy dysponują własną bazą dydaktyczno-lokalową do prowadzenia działań transferu wiedzy.” Zapis ten dyskryminuje wnioskodawców, którzy posiadają wykwalifikowaną kadrę dydaktyczną oraz wieloletnie doświadczenie w prowadzeniu szkoleń a jednocześnie nie dysponują własną bazą dydaktyczno-lokalową.

W innych informacjach ważnych dla działania istnieje zapis mówiący że, wsparcie może być przyznane temu wnioskodawcy, który posiada co najmniej 5-letnie doświadczenie w organizacji transferu wiedzy, gdzie za odpowiednie doświadczenie uważa się organizację minimum sześciu działań w roku. Proponujemy obniżenie liczby tych działań - do trzech rocznie. Doświadczenie powinno dotyczyć kadry dydaktycznej.

Należy w beneficjentach tych działań doprecyzować (str. 53-56), że pod pojęciem publiczne podmioty doradcze rozumie się również izby rolnicze i Krajową Radę Izby Rolniczych.

Działanie: 6.3. Usługi doradcze, usługi z zakresu zarządzania gospodarstwem rolnym i usługi z zakresu zastępstw

6.3.2. Poddziałanie: Wsparcie szkoleń dla doradców

W beneficjentach tego działania należy wpisać publiczne podmioty doradcze zamiast jednostki doradztwa rolniczego, pod pojęciem którym będzie rozumieć się również izby rolnicze i Krajową Radę Izby Rolniczych.

Działanie: 6.4. Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych

Systemy zapewniania jakości produktów rolnych i żywności stanowią ciągle w Polsce do końca nieuregulowaną problematykę i procedurą certyfikacji. Wpisane w PROW jako systemy krajowe system jakości QMP, QAFP czy PQS – są de facto formą standaryzacji a nie systemem jakości. System jakości powinien przynosić wymierne korzyści rolnikom produkującym w danym systemie, mieć inną cenę w skupie, być rozpoznawalnym przez konsumenta itp. Dlatego też i z uwagi, że systemy te funkcjonują już w Polsce od paru lat należy ograniczyć maksymalny okres refundacji kosztów do max 3 lat na gospodarstwo lub zlikwidować to działanie.

Ponadto, działanie **Systemy jakości produktów rolnych i środków spożywczych produkowanych metodami tradycyjnymi** będzie zdaniem samorządu rolniczego możliwe do realizacji z korzyścią dla rolników tj. bezpośrednich producentów żywności jedynie pod warunkiem złagodzenia przepisów sanitarno-epidemiologicznych krajowych do tych obowiązujących na terenie państw „starej” Unii Europejskiej. Po złagodzeniu przepisów działanie to mogłoby ułatwić rolnikom tworzenie wspólnych zakładów przetwórczych na wzór powstałych w krajach Europy zachodniej.

Samorząd rolniczy jest więc przeciwny zaproponowanemu podejściu i dofinansowaniu systemów jakości w PROW 2014-2020, w zaproponowany sposób.

Proponuje się także nie uszczegółwiać podstaw prawnych dotyczących funkcjonowania krajowych systemów jakości żywności.

Działanie: 6.5. Inwestycje w środki trwałe

6.5.1 Poddziałanie: Pomoc na inwestycje w gospodarstwach rolnych (Modernizacja gospodarstw Rolnych)

Restrukturyzacja gospodarstw przez wzrost *wartości dodanej brutto w gospodarstwie (GVA)*, nie jest jasno zdefiniowana. Nie jest podane, w jaki sposób będzie liczona wielkość ekonomiczna gospodarstwa. Dodatkowo warunek konieczny uzyskania dofinansowania czyli wzrost wartości dodanej brutto w gospodarstwie (GVA) o 20 % w okresie 5 lat od dnia przyznania pomocy jest w praktyce bardzo trudny do osiągnięcia, a jego niespełnienie mogłoby skutkować zwrotem całej pomocy w zakresie tego działania. W opinii samorządu rolniczego wzrost wartości nie powinien być ustalany procentowo – zamiast tego powinno dojść do prostego stwierdzenia wzrostu wartości ekonomicznej lub wzrostu produkcji. Ponadto, nie wszystkie inwestycje w gospodarstwie przekładają się na wzrost GVA. Zakup

maszyn rolniczych lub modernizacja budynków nie wpłynie na wzrost GVA. Dlatego też proponujemy odstąpienie od powiązania osiągnięcia celu poprawy konkurencyjności gospodarstw rolnych od wzrostu wartości GVA.

W poddziałaniu tym, w zasadzie utrzymano dotychczasowe wielkości ekonomiczne gospodarstwa uprawnionego do otrzymania pomocy w przedziale pomiędzy 15 a 100 tys. euro standardowej produkcji. Poczyniono pewne wyjątki zwiększając górny pułap tych wielkości dla producentów prosiąt oraz ustanawiając korzystniejsze rozwiązania dla gospodarstw mlecznych.

Proponujemy ustanowienie wielkości ekonomicznej gospodarstwa w przedziale 10-300 tys. euro.

Istniejący zapis:

//..Od powyższej zasady przewiduje się następujące wyjątki:

- w przypadku inwestycji, której celem będzie prowadzenie działalności w zakresie produkcji prosiąt, wielkość ekonomiczna gospodarstwa uprawnionego do otrzymania pomocy stanowi co najmniej równowartość 15 tys. euro i nie jest większa niż 500 tys. Euro..//

W przypadku jakiegokolwiek innej produkcji - jak produkcja prosiąt - następuje ograniczenie wsparcia do przedziału 15-100 tys. EURO – jest to w naszej ocenie preferowanie bardzo dużych producentów prosiąt. Naszym zdaniem jest to nierówne traktowanie pozostałych branży rolniczych.

Mając na uwadze także Program odbudowy pogłowia trzody chlewnej w Polsce w rodzajach operacji dotyczących budynków inwentarskich sformułowanie „-dotyczące produkcji prosiąt” należy zastąpić „-dotyczące produkcji prosiąt i trzody chlewnej w cyklu zamkniętym”, gdyż zaproponowany w projekcie zapis ogranicza możliwość pozyskania środków przez producentów polskiej wieprzowiny.

Przyjęte rozwiązania wydają się niekorzystne dla rozwijającej się dynamicznie produkcji bydła mięsnego, jak również wszelkich, pozostałych operacji związanych z racjonalizacją technologii, wprowadzaniem innowacji, zmianą profilu produkcji, poprawą jakości produkcji, zwiększeniem wartości dodanej produktu czy zwiększeniem skali produkcji. W takich przypadkach, wyznaczona górna granica wielkości ekonomicznej od której uzależnia się udzielenie pomocy w wysokości 100 tys. euro stanowić będzie ewidentne ograniczenie dla wielu rolników. Pozostawienie takiego kryterium wyeliminuje z możliwości skorzystania z pomocy rolników gospodarującym na powierzchni (w zależności od kierunku produkcji) 40-50 ha. Są to podmioty, których roczna sprzedaż przekracza znacznie wyznaczone powyżej wartości.

Właściciele tych gospodarstw pozbawieni będą możliwości skutecznego konkurowania na europejskim rynku produktów rolnych. Biorąc pod uwagę powyższe, ustanowienie takich kryteriów ekonomicznych odpowiedzialnych za korzystanie z pomocy w tym poddziałaniu jest nie do zaakceptowania.

Podtrzymujemy swoje stanowisko, że górna wielkość ekonomiczna od której uzależnia się pomoc powinna wynosić 300 tys. euro. **Proponowany przedział wielkości ekonomicznej**

gospodarstw potencjalnych beneficjentów, których powierzchnia może dochodzić do 300 ha jest zbyt niski.

Ponadto jesteśmy **przeciwni ustanowieniu obowiązku prowadzenia rachunkowości** w gospodarstwie, także przed złożeniem wniosku. Dotyczy to wszystkich poddziałań PROW 2014-2020, które taki obowiązek nakładają na beneficjentów. W aktualnie obowiązującej sytuacji prawnej, przy braku konfrontacji z systemem fiskalnym może budzić wiele wątpliwości.

Uznajemy również, że minimalny próg kosztów kwalifikowanych przedsięwzięcia powyżej 50 tys. jest zbyt wysoki i należałoby go obniżyć do 20 tys. złotych.

Należy dopisać, że w ramach działania będą realizowane operacje na inwestycje mające na celu dostosowanie gospodarstw do wymogów związanych z prowadzeniem gospodarstw rolnych na obszarach OSN. Dla gospodarstw budujących i powiększających płyty obornikowe i zbiorniki na gnojowicę należałoby zwiększyć stopień zwrotu kosztów.

W przedstawionym projekcie PROW 2014-2020 nie ma możliwości zakupu zwierząt w ramach tego działania. W modernizacji gospodarstw rolnych należy, zdaniem samorządu rolniczego, w sposób priorytetowy traktować produkcję zwierzęcą. Dlatego przy budowie nowych budynków gospodarskich należałoby **stworzyć możliwość zakupu stada podstawowego zwierząt gospodarskich**. Do grupy kosztów kwalifikowanych należy więc dodać koszty zakupu zwierząt hodowlanych.

Należy również umożliwić rolnikom możliwości uzyskania wsparcia finansowego **na zakup używanych do 5 lat maszyn**, co umożliwiają przepisy *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005*. Koszty zakupu nowego sprzętu to duży wydatek finansowy dla wielu małych i średnich gospodarstw rolnych, jeżeli celem PROW 2014-2020 jest modernizacja takich gospodarstw - to dopuszczenie dofinansowania sprzętu używanego (do 5 lat) pozwoli na ułatwienie restrukturyzacji większej ilości gospodarstw rolnych. Dopuszczenie używanego sprzętu będzie także argumentem dla firm handlujących nowym sprzętem, aby ceny nie wzrastały nadmiernie.

Ponadto, należy wykreślić istniejący zapis:

„Pomoc może być przyznana wyłącznie w przypadku, gdy realizacja inwestycji nie jest możliwa bez udziału środków publicznych (unikanie tzw. efektu deadweight - zjawisko polegające na tym, że zamierzone efekty realizowanego programu / projektu osiągnięto by nawet wówczas, gdyby na danym obszarze nie był realizowany program / projekt)”. Udowodnienie, że taki efekt występuje czy nie występuje w gospodarstwie rolnym, jest trudny do wykazania, bowiem obecnie nie istnieje obowiązek w gospodarstwach rolnych, prowadzenia rachunkowości rolnej. Dlatego przedmiotowy zapis nie powinien obowiązywać i należy go wykreślić.

Należy wykreślić istniejący zapis: *„...Podział gospodarstwa lub produkcji, który będzie miał związek z dążeniem do obejścia ww. warunków, zostanie potraktowany, jako stworzenie sztucznych warunków w celu uzyskania pomocy..//*

Każdy rolnik w ramach swoich uprawnień właścicielskich ma prawo do podziału swojego gospodarstwa rolnego, w którym każdy, kto posiadał ziemię po podziale ma prawo do prowadzenia własnej działalności rolniczej. W/w zapis dotyczący, zatem sztucznych warunków, będzie trudny do udowodnienia bądź niemożliwy i może być traktowany przez Agencję uznaniowo, czego powinniśmy zdecydowanie uniknąć. Ponadto uniemożliwia np. darowanie części gospodarstwa dzieciom.

Istniejący zapis: „Maksymalna wysokość pomocy udzielonej jednemu beneficjentowi i na jedno gospodarstwo rolne, w tym na realizację projektów zbiorowych, w ramach działania, w okresie realizacji PROW, nie może przekroczyć:

- 1 500 000 zł – w przypadku operacji realizowanej w ramach celu – rozwój produkcji prosiąt,
- 500 000 zł – w przypadku pozostałych celów, przy czym na inwestycje niezwiązane bezpośrednio z budową, modernizacją budynków inwentarskich lub adaptacją innych istniejących w gospodarstwie budynków na budynki inwentarskie, nie może przekroczyć 200 tys. złotych.

Powyższe limity nie łączą się..”

W naszej ocenie zapis ten nierówno traktuje poszczególne branże rolnicze. **Wnioskujemy, by limit 500 tys. PLN dotyczył wszystkich beneficjentów, którzy prowadzą produkcję zwierzęcą.**

Ponadto, proponuje się zastosowanie odstępstwa od uznania za niekwalifikowaną operację zakupu rzeczy tego samego rodzaju, jak rzecz dofinansowana w ramach PROW 2007-2013, w przypadku beneficjenta, który znacząco powiększył swoje gospodarstwo.

6.5.2 Poddziałanie: Pomoc na inwestycje w przetwórstwo/marketing i rozwój produktów rolnych (Przetwórstwo i marketing produktów rolnych)

Jest zapis, że w sektorach przetwórstwa i wprowadzania do obrotu: mleka i wyrobów mleczarskich, mięsa, owoców i warzyw oraz zbóż, wsparcie nie może dotyczyć budowy nowych zakładów jest w sprzeczności z ideą tworzenia grup producenckich i zachęcania rolników do przygotowania do sprzedaży i przetwórstwa płodów rolnych. W wyniku tego zapisu nowopowstające grupy producenckie (spółki czy Spółdzielnie) nie otrzymają wsparcia na budowę zakładu np. przetwórstwa warzyw, młyna czy kaszarni. Ze środków tych będą mogły skorzystać istniejące Spółdzielnie Mleczarskie czy zakłady przetwórcze, które już ze środków pomocowych wielokrotnie korzystały.

Należy wykreślić z beneficjentów średnie przedsiębiorstwa i pozostawić zapis - działa jako przedsiębiorca wykonujący działalność jako mikro i małe przedsiębiorstwo.

Zwiększenie szans małych przedsiębiorstw (gospodarstw rolnych) - stworzy warunki do rozwoju zaplecza produkcyjnego dla rzemieślniczych zakładów, które są w stanie zapewnić odpowiednie zaplecze do produkcji żywności wysokiej jakości – w tym tzw. „produktów lokalnych”. W definicji średniego przedsiębiorstwa określono zatrudnienie średnioroczne do 250 pracowników, roczny obrót nie przekroczyć 50 mln EUR lub całkowity bilans roczny nie przekraczający 43 mln EUR. Na warunki Polski są to duże firmy często z obcym kapitałem i jest duże prawdopodobieństwo, że takie firmy głównie będą korzystały z tego działania, co nie skróci łańcucha dla rolnika.

Ponadto, proponuje się, aby okres umów długoterminowych, które musi zawrzeć wnioskodawca po zakończeniu realizacji operacji, został wydłużony do 3 lat oraz aby działanie wspierało inwestycje w sektorze przetwórstwa ziół.

Wnioskuje się także, aby wsparcie dotyczyło również budowy nowych obiektów, w przypadku zakładów, które powiększają swoją powierzchnię.

Działanie: 6.6. Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych i katastrof oraz wprowadzenie odpowiednich środków zapobiegawczych.

W „ogólnym opisie działania” minimalny poziom zniszczenia 30% istotnego potencjału rolnego (str. 117 i 120) należy zamienić na **30% odpowiedniego potencjału rolnego** stosownie do art. 18 ust. 3 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005 i wykreślić wyraz gospodarstwa*. Znane są interpretacje tego przepisu przez inne państwa członkowskie np. Włochy uznające straty **w danej produkcji a nie w całym gospodarstwie**.

6.6.1 Poddziałanie: Wsparcie inwestycji w środki zapobiegawcze, których celem jest ograniczanie skutków prawdopodobnych klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof

W poddziałaniu 6.6.1 niezrozumiałym jest ustanowienie kryterium ekonomicznego o wielkości 100 tys. euro, ponieważ tego typu inwestycje mające ograniczać skutki klęsk żywiołowych czy niekorzystnych zjawisk klimatycznych są bardziej efektywne, jeżeli dotyczą dużych powierzchni użytków rolnych. Dlatego należy je wykreślić, bądź odpowiednio zmienić analogicznie jak w Modernizacji gospodarstw rolnych.

W opisie należy uwzględnić nie tylko grad, powódź i przymrozki wiosenne lecz także deszcz nawalny, którego skutki mogą być podobne do gradobicia (strącenie zawiązków i liści) i powodzi (nagłe podniesienie poziomu wód powierzchniowych i gruntowych).

W kosztach kwalifikowalnych nie uwzględniono budowy i montażu urządzeń zabezpieczających, z czego wynika możliwość finansowania jedynie zakupu lub leasingu nowych maszyn i urządzeń wraz z zakupem dokumentacji jeśli jest konieczna. W przypadku spółek wodnych działanie to ograniczałoby się do zakupu sprzętu transportowego do ewakuacji lub dowozu maszyn na miejsca pracy (ciągniki, lawety, łodzie). Brak możliwości finansowania nie tylko zakupu przez rolnika osłon przeciwgradowych lecz i ich zakładania, modernizacji i odtworzenia urządzeń gospodarki wodnej (przepusty, śluzy, rowy).

6.6.2 Poddziałanie: Wsparcie inwestycji w odtwarzanie gruntów rolnych i przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku klęsk żywiołowych, niekorzystnych zjawisk klimatycznych i katastrof.

W poddziałaniu tym warunki kwalifikowalności pomocy dopuszczają tylko rolników będących w systemie KRUS. Należy wykreślić ten zapis.

W opisie nie uwzględniono takich niekorzystnych zjawisk jak: susza, ujemne skutki przezimowania- w ostatnich latach były one przyczyną strat w majątku trwałym oraz grad,

przymrozki wiosenne – umieszczenie tych czynników w poprzednim poddziałaniu nie może wykluczać umieszczenia w tym, ponieważ będą obszary nie zakwalifikowane do profilaktyki (małe prawdopodobieństwo wystąpienia) a narażone na ujemne skutki.

Bardzo niejasny jest zapis mówiący o tym, że „pomocy nie przyznaje się, jeżeli szkody powstały w budynkach wchodzących w skład gospodarstwa rolnego oraz uprawach, do których rolnik zobowiązany jest zawrzeć umowę ubezpieczenia obowiązkowego na podstawie obowiązujących przepisów prawa”. Z takiego zapisu wynika, że niezależnie od tego czy rolnik dokonał ubezpieczenia obowiązkowego czy nie to i tak pomocy nie otrzyma. Z kolei w końcowym opisie tego poddziałania stwierdza się, że „...wysokość pomocy pomniejsza się odpowiednio o kwotę odszkodowania” z tytułu polisy ubezpieczenia. Sprawa ta wymaga szczegółowego wyjaśnienia.

W „kosztach kwalifikowanych” wydaje się, że wykluczono budynki objęte obowiązkowym ubezpieczeniem, czyli wszystkie poza tunelami i szklarniami. Podobnie wydaje się, że wykluczono wszystkie uprawy ponieważ są objęte obowiązkowym ubezpieczeniem za wyjątkiem niektórych pastwisk, łąk i pastwisk. Uwaga może być nieaktualna jeżeli zmienią się przepisy dotyczące obowiązkowych ubezpieczeń budynków i upraw w rolnictwie.

Jeśli pomocy nie będzie się przyznawać, gdy szkody powstały w budynkach gospodarczych i uprawach, do których rolnik jest zobowiązany zawrzeć umowę obowiązkowego ubezpieczenia to dotyczyć będzie marginalnej liczby gospodarstw (patrz wyżej).

W przypadku warunków, które beneficjent musi spełniać na etapie złożenia wniosku (str. 120), proponuje się zastąpienie zapisu „30% potencjału rolniczego gospodarstwa” wyrażeniem „30% odpowiedniego potencjału”.

Działanie: 6.7. Rozwój gospodarstw i działalności gospodarczej.

6.7.1 Poddziałanie: Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz młodych rolników (Premie dla młodych rolników)

W poddziałaniu tym w katalogu kosztów kwalifikowalnych (wydatkowanie premii) przewiduje się zakup gruntów rolnych w części nie przekraczającej 30% kwoty premii tj. 30 tys. złotych. W wielu województwach za taką kwotę można kupić maksymalnie 0,5 ha gruntów. Jaki to może mieć wpływ na potencjał nowo utworzonego gospodarstwa? Dlatego też wnioskujemy o zniesienie tego ograniczenia.

Wnioskujemy również o możliwość uzupełnienia kwalifikacji zawodowych w okresie **5 lat** od daty otrzymania drugiej raty premii.

Należy wprowadzić zapis, że beneficjentem tego poddziałania może być osoba, która prowadzi gospodarstwo rolne nie dłużej niż 18 miesięcy od momentu złożenia wniosku o pomoc.

Docelowa wielkość ekonomiczna gospodarstwa powinna zwiierać się w przedziale 10-300 tys. euro.

W kosztach kwalifikowalnych należałoby uwzględnić zakup maszyn używanych do 5 lat.

Ponadto wnioskuję się , aby dać możliwość uzupełnienia powierzchni użytków rolnych poprzez dzierżawy od osób prywatnych.

Samorząd rolniczy wnioskuję o obniżenie wielkości ekonomicznej do 15 tys. euro.

Należy wykreślić zapis: - beneficjent zobowiązuje się do prowadzenia rachunkowości rolnej.

Jesteśmy przeciwni wyłączeniu pomocy dla produkcji drobiu, chowu i hodowli ryb, plantacji wieloletnich na cele energetyczne.

W przypadku warunków kwalifikowalności powierzchni gospodarstwa młodego rolnika (str. 124) proponuje się nie określać procentowo minimalnej wielkości użytków *stanowiącej własność beneficjenta lub dzierżawę*. Proponuje się także pozostawić możliwość dzierżawy również od prywatnych właścicieli.

6.7.2 Poddziałanie: Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz działalności pozarolniczej na obszarach wiejskich (Premie na rozpoczęcie działalności pozarolniczej)

Należy wykreślić zapis który mówi, że wsparcie nie może być objęta działalność polegająca na świadczeniu usług rolniczych.

Wielkość ekonomiczna gospodarstwa powinna być określona na nie większa niż 10 tys. euro.

6.7.3 Poddziałanie: Pomoc na rozpoczęcie działalności gospodarczej na rzecz rozwoju małych gospodarstw (Restrukturyzacja małych gospodarstw)

Umożliwić wydatkowanie premii w celu nabycia również maszyn używanych do 5 lat.

Należy wykreślić zapisy: - „beneficjent zobowiązuje się do prowadzenia rachunkowości rolnej” oraz „Premia nie może być wydatkowana w celu nabycia rzeczy używanych”.

Powinien zostać określony próg kwalifikowalności gospodarstw do programu to jest 4 tys. euro. Brak tego progu może spowodować napływ wniosków z gospodarstw, które i tak nie mają szans na osiągnięcie żywotności ekonomicznej. Gospodarstwo w trakcie realizacji programu to jest 5 lat powinno uzyskać wskaźnik wzrostu standardowej produkcji. Należy rozważyć podniesienie wielkości pomocy do 100 tys. zł.

Ponadto, z uwagi na ograniczone środki przewidziane na restrukturyzację małych gospodarstw, Zarząd KRIR proponuje przesunięcie na to działanie 130 mln z budżetu przewidzianego na priorytet 1, tj. wspieranie transferu wiedzy i innowacji w rolnictwie, leśnictwie i na obszarach wiejskich.

Proponuje się także pozostawienie możliwości przyznania pomocy osobie, która jest beneficjentem „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” PROW 2007-2013.

6.7.4 Poddziałanie: Rozwój przedsiębiorczości – rozwój usług rolniczych

Proponujemy wykreślić to poddziałanie z uwagi na możliwość rozwoju przedsiębiorczości w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego, natomiast środki przewidziane na to poddziałanie przesunąć na restrukturyzację małych gospodarstw. Alternatywnie gdyby nie uzyskały aprobaty, znieść wymóg dla beneficjenta prowadzenia usług przez co najmniej 2 lata.

Działanie 6.8: Podstawowe usługi i odnowa wsi na obszarach wiejskich

Przy tworzeniu targowisk obligatoryjnie 30 % miejsc targowych powinno być przeznaczonych na sprzedaż bezpośrednią realizowaną przez rolników produktów ze swoich gospodarstw.

W pozostałym zakresie tego działania np. ochrona zabytków należy powiązać tworzenie planów ochrony zabytków z ich realizacją czyli wpisać jako warunek konieczny do uzyskania pomocy realizację stworzonych w ramach działania planów.

W ostatecznej wersji PROW 2014-2020 powinno się również znaleźć wyszczególnienie co oznacza infrastruktura małej skali i czy są nią np. przydomowe oczyszczalnie ścieków. W ramach „podstawowych usług” nie ma wodociągów i kanalizacji, które mają być realizowane w ramach RPO. Należy mieć jednak na uwadze, że podobne działania były wpisane w ramach Regionalnych Programów Operacyjnych w obecnym okresie programowania i gminy miejsko-wiejskie i wiejskie często nie mogły skorzystać ze środków RPO ze względu na niespełnienie przez nie kryteriów dostępu np. gęstości zaludnienia.

Działanie to powinno zakładać budowę małych ubojni w gminach lub w powiatach, które mogłyby przyczynić się do skłócenia łańcucha żywnościowego.

Ponadto do beneficjentów działania należy również dopisać samorządy powiatowe w przypadku ubojni oraz osoby prawne, które również mogą inwestować w małe targowiska, dziedzictwo kulturowe wsi czy infrastrukturę małej skali.

Działanie: 6.8.2.2. Budowa, przebudowa, modernizacja lub wyposażenie targowiska lub obiektu budowlanego przeznaczonego na cele promocji lokalnych produktów i usług, proponuje się wykreślić ograniczenie „operacja realizowana jest w miejscowości liczącej nie więcej niż 200 tys. mieszkańców. Dostęp do tej pomocy powinny mieć też większe miasta.

Działanie: 6.10 TWORZENIE GRUP I ORGANIZACJI PRODUCENTÓW

6.10.1 Poddziałanie: Tworzenie grup i organizacji producentów w sektorze rolnym i leśnym

Niezrozumiałe jest wyłączenie ze wsparcia grup i organizacji producentów w kategorii produktów drób żywy, mięso i podroby drobiowe. Powinno się wspierać organizacje producentów drobiu metodami ekologicznymi np. pastwiskowy tucz gęsi czy wolnowybiegowa produkcja jaj ekologicznych.

Działania: 6.11. Działanie rolno-środowiskowo-klimatyczne

Wiele kontrowersji budzi również program rolnośrodowiskowyklimatyczny, a zwłaszcza propozycje dotyczące płatności i tzw. progów degresywności. W pakietach takich jak:

rolnictwo zrównoważone, ochrona wód i gleb przewidziano płatność maksymalnie do 20 ha. Ponadto wprowadzono obowiązek stosowania w płodozmianie roślin strączkowych i motylkowych drobnonasiennych.

Zaproponowana w ramach wariantów 1,3,6 degresywność jest zbyt wysoka i należałoby ją przyjąć na poziomie

Do 25 ha – 100% płatności.

Od 25 ha do 50 ha -75%

Od 50 ha do 75 ha – 50%

Od 75 ha do 100 ha -25%

Powyżej 100 ha – bez płatności.

Jeżeli chodzi o ograniczenie liczebności zwierząt w pakiecie 5 należy rozważyć rezygnację z górnych pułapów z uwagi na fakt, iż w dużych stadach łatwiej jest prowadzić prace hodowlane, a tym samym zachować genetyczną jednolitość rasy.

Ponadto, bezwzględnie należy wykreślić jako beneficjentów pomocy z tego działania możliwość uzyskania wsparcia przez „innych gospodarujących gruntami, w uzasadnionych przypadkach także inni gospodarujący gruntami lub ich grupy”. PROW 2014-2020 a szczególnie programy rolnośrodowiskowoklimatyczne, z uwagi na znacznie okrojone środki finansowe na PROW 2014-2020, należy kierować tylko i wyłącznie do rolników, aby zrekompensować zmniejszenie dochodów i utrudnienia w gospodarowaniu na tych terenach.

6.11.1.1 Pakiet 1. Rolnictwo zrównoważone str. 150 i 247 PROW 2014 -2020

- a) Wymogi dotyczą wszystkich gruntów ornych w gospodarstwie;
- b) Obowiązek corocznego opracowania i przestrzegania planu nawozowego, opartego na
- c) bilansie azotu oraz aktualnej chemicznej analizie gleby,
- d) z określeniem zawartości P, K, Mg, określeniem dawek azotu i potrzeb wapnowania;
- e) Zastosowaniem prawidłowego doboru i następstwa roślin w płodozmianie;
- f) Stosowanie w płodozmianie roślin strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych;
- g) Maksymalna roczna dawka azotu działającego (pochodzącego z nawozów
- h) mineralnych, naturalnych, organicznych i nawozów organiczno-mineralnych) na
- i) gruntach ornych nie powinna przekraczać 150 kg N/ha;
- j) Niestosowanie osadów ściekowych.

Uwagi:

Proponuje się następujący zapis: płatność przyznawana do gruntów ornych oraz do Trwałych Użytków Zielonych,

Uzasadnienie: w chwili obecnej wymogi pakietu dotyczą całego gospodarstwa natomiast płatność jest tylko do gruntów ornych; poza tym wprowadzono obowiązek koszenia lub wypasu na trwałych użytkach zielonych. Dlatego też dopłata do TUZ (powiązana z produkcją zwierząt trawożernych) powinna być uwzględniona. Pakiet rolnictwo zrównoważone najbardziej wpisuje się w zrównoważone gospodarowanie, ochronę środowiska i warunków klimatycznych.

6.11.1.2 Pakiet 2. Ochrona gleb i wód str. 152 i 247 PROW 2014 -2020

- a) Niewznawianie zabiegów agrotechnicznych przed dniem 1 marca;
- b) Niestosowanie osadów ściekowych;
- c) Przyoranie biomasy z wyłączeniem uprawy gleby w systemie bezorkowym;
- d) Niestosowanie pod międzyplon ozimy/ścierniskowy innych nawozów niż naturalne;
- e) Zakaz uprawy w plonie głównym tej samej rośliny (w przypadku międzyplonu
- f) ozimego również formy jarej takiej rośliny);
- g) Możliwość spasania biomasy: wsiewki / międzyplonu ścierniskowego
- h) w okresie jesieni, a międzyplonu ozimego w okresie wiosny.

Cyt. Beneficjent zobowiązany jest do stosowania przynajmniej jednej z następujących praktyk agrotechnicznych na danej powierzchni: wsiewka poplonowa, międzyplon ozimy lub ścierniskowy oraz pasy ochronne trwałych użytków zielonych na obszarach erodowanych (o nachyleniu powyżej 20%). Ze względu na specyfikę pakietu, w kolejnych latach zobowiązania dopuszczalne jest zwiększanie lub zmniejszanie powierzchni objętej zobowiązaniem o nie więcej niż 35%, w każdym roku w odniesieniu do powierzchni objętej pierwszym wnioskiem o przyznanie płatności, z zachowaniem przewidzianych dla Pakietu poziomów regresywności stawek i limitu powierzchniowego. Jednocześnie, powyższe praktyki mogą być stosowane na różnych gruntach w kolejnych latach zobowiązania przy zachowaniu limitu powierzchniowego przewidzianego dla pakietu, z uwzględnieniem wspomnianego mechanizmu zwiększenia lub zmniejszenia powierzchni zobowiązania.

Uwagi

Proponujemy **nie ograniczać** procentowo (35 %) zwiększenie lub zmniejszenie powierzchni objętej zobowiązaniem pakietu, lecz dać dowolną możliwość zmniejszenia lub zwiększenia powierzchni. Zachowanie 35% ograniczenia będzie bardzo trudne do spełnienia w większość gospodarstw z terenów górzystych, gdzie występuje duże rozdrobnienie.

Lista terenów objętych erozją (PROW 2007 – 2013), niestety nie jest jeszcze dostępna nowa lista. Jaka powierzchnia będzie obowiązywała, skoro tereny objęte erozją to tylko 19,4 % UR w kraju???

Proponujemy termin siewu międzyplonu ozimego jest od dnia 15 września-do dnia 30 września.

Możliwość spasania biomasy międzyplonu ścierniskowego w okresie jesieni proponujemy, aby była również możliwość koszenia.

Obszar wdrażania: Proponujemy objęcie tym programem terenu całego kraju. Tereny zagrożone erozją wodną i wietrzną, oraz obszary problemowe o niskiej zawartości próchnicy (OPR-MOG) należy rozważyć wyższe stawki płatności.

6.11.1.4 Pakiet 4. Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach Natura 2000

6.11.1.5 Pakiet 5. Cenne siedliska poza obszarami Natura 2000 str 155 i 249 PROW 2014-2020

Cyt. z nowego projektu: w przypadku ochrony siedlisk lęgowych ptaków w zależności od występujących gatunków (określonych w przepisach krajowych dotyczących działania):

- a) określone zostaną szczegółowe wymogi w odniesieniu do: sposobu użytkowania, terminów koszenia, odsetka powierzchni pozostawionej bez koszenia, częstości pokosu, dopuszczalnego obciążenia pastwiska i maksymalnej obsady zwierząt, terminów wypasu, ograniczenia dawki nawozów, wapnowania.
- b) Cenne siedliska i zagrożone gatunki ptaków na obszarach NATURA 2000 powinny posiadać inaczej określone wymagania do poszczególnych wariantów niż pakiet Cenne siedliska poza obszarami NATURA 2000. Tereny NATURA 2000 są to obszary Parków Narodowych i Krajobrazowych, gdzie w większości są to łąki zalewowe. Nie ma możliwości spełnienia już podstawowego wymogu co do terminu koszenia. Powinien być dla pakietu 2 zmieniony termin wykonania pierwszego pokosu na późniejszy do 2 tygodni po ustąpieniu wody,
- c) Należy przeanalizować jakie gatunki ptaków powinny podlegać ochronie (zmniejszenie ich liczby) przy jednoczesnym rozszerzeniu tej ochrony na teren całego kraju.

6.11.2.2 Pakiet 7. Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie PROW 2014 -2020

Należy odstąpić od degresywności: Wprowadzając degresywność zaprzepaści się postawione cele, ponieważ rolnicy szczególnie hodujący owce i konie, przy takiej koniunkturze cenowej będą nagminnie wychodzić z programów. Tym bardziej przy owcach wprowadzenie degresywności mocno obniży rentowność tego kierunku hodowli - **nie uwzględniono.**

Jednocześnie wnosimy aby województwo podlaskie objąć dodatkowo wsparciem owieczniaków utrzymywanych poza programem ochrony zasobów genetycznych - **nie uwzględniono**

Brak działania strefy buforowe.

Działanie 6.12: Rolnictwo ekologiczne

Wymogi dodatkowe dla Pakietu 5 i 10 Uprawy paszowe w okresie konwersji i z certyfikatem

- 1) Posiadanie zwierząt utrzymywanych ekologicznie.

Uwagi:

Czy sformułowanie utrzymywanie zwierząt ekologiczne jest właściwe ?

**W jaki sposób ARiMR będzie sprawdzała czy zwierzę jest utrzymywane ekologicznie?
Często zdarza się, że zwierzę jest utrzymywane ekologicznie lecz nie występuje na certyfikacie np. stosowanie leków? ale jest chowane metodami ekologicznymi.**

Ograniczenie wspieranej (degresywność) powierzchni jest sprzeczne z potrzebami oraz **z zasadami Unii Europejskiej** dotyczącymi wspierania działań rolnośrodowiskowych oraz rolnictwa ekologicznego czy rolnictwa zrównoważonego oraz stanowi zagrożenie dla wielu gospodarstw, które podjęły starania dotyczące zachowania lub nawet odtworzenia wielu cennych ekosystemów oraz przejścia z gospodarowania konwencjonalnego na ekologiczne.

Ponadto należy wziąć pod uwagę fakt, iż mocno ograniczone wsparcie nie pozwoli na zabezpieczenie trwałości ekonomicznej wielu gospodarstw, co doprowadzi do ich upadku. Kolejnym niekorzystnym zjawiskiem będzie przekształcenie wielu cennych siedlisk na grunty o wyższej opłacalności produkcji, dla których wymogi są zdecydowanie mniej restrykcyjne lub całkowite zarzucenie gospodarowania.

W przypadku gospodarstw ekologicznych należy się spodziewać przekwalifikowania na intensywną produkcję konwencjonalną.

Wobec tak dużego ograniczenia powierzchni rolnicy posiadający większe gospodarstwa nie przystąpią w ogóle do programu i/lub zrezygnują z rolnictwa ekologicznego. W tej sytuacji efekt edukacyjny wydaje się być co najmniej wątpliwy i z pewnością nie przełoży się na poprawę dbałości o wymogi środowiskowe na dużej powierzchni.

Działanie 6.13: Płatność dla obszarów ONW

Należy zidentyfikować kryteria dostępu, tak aby nie było sytuacji w której powiaty przez nieodpowiednią gęstość zaludnienia nie mogą otrzymywać dopłat ONW. Należy przywrócić wskaźnik waloryzacji ziemi rolniczej. Powstaje również pytanie, czy przewidziane na ten cel środki, zostały wyliczone w oparciu o historyczne kryteria z PROW 2007-2014, czy już o zaproponowane w projekcie PROW 2014-2020?

Ponadto, dla całego działania rolno-środowiskowo-klimatycznego oraz rolnictwa zrównoważonego wnosi się uwarunkowanie możliwości skorzystania z tej pomocy, prowadzeniem także produkcji zwierzęcej, co wyeliminuje osoby, które nie zajmują się rolnictwem.

Proponuje się także na tym etapie nie określać terminów bielenia drzew, czy koszenia łąk. Te zapisy można zawrzeć w późniejszych rozporządzeniach.

Działanie 6.15: LEADER:

Projekt rozporządzenia określa jako beneficjentów jedynie lokalne grupy działania działające w formie stowarzyszeń mających osobowość prawną i działające w oparciu o przepisy specjalne dotyczące stowarzyszeń

- Beneficjenci dopisać IZBY ROLNICZE

Proponowany zapis Stowarzyszenia mające osobowość prawną działające w oparciu o przepisy dotyczące stowarzyszeń zawarte w ustawie o rozwoju obszarów wiejskich oraz IZBY ROLNICZE

Uzasadnienie: Zawężenie grupy potencjalnych beneficjentów jedynie do lokalnych grup działania wydaje się nieuzasadnione ze względu na cele i sposoby działania LGD, które są tożsame z innymi jednostkami, które w analogiczny sposób mogłyby realizować projekty w ramach programu LEADER. Lokalne grupy działania są rodzajem partnerstwa terytorialnego tworzonego zwykle na obszarach wiejskich zrzeszającego przedstawicieli lokalnych organizacji (z sektora publicznego, prywatnego i pozarządowego) oraz mieszkańców danego obszaru. Na tożsamych wręcz zasadach działają izby rolnicze. Są to jednostki samorządu zawodowego rolników, posiadające osobowość prawną z mocy ustawy o izbach rolniczych. Zrzeszają one lokalnie wszystkich podatników podatku rolnego. Cele działania izb rolniczych przedstawione w art. 5 w/w ustawy są zbieżne z celami LGD. Izby promują i wspomagają rynki lokalne i rolników, ułatwiając im dostęp do rynków zbytu, promując ekologiczne rolnictwo, udzielając porad i prowadząc szkolenia dotyczące prawidłowej gospodarki rolnej i spełniania wymogów Unii Europejskiej w zakresie realizowanych programów rolnośrodowiskowych. Cele działania izb rolniczych zgodne są również ze wszystkimi osiami priorytetowymi w ramach programu LEADER. Również z punktu widzenia formalnego nie ma większych różnic organizacyjnych pomiędzy rejestrowym stowarzyszeniem, jakim zazwyczaj są LGD, a izbami rolniczymi. Choć te drugie nie podlegają ujawnieniu w żadnym z rejestrów, jednak tworzone są z mocy ustawy, co sprawia, że są jednostkami trwałymi i stabilnymi. Ich sposób finansowania umożliwia przeprowadzenie projektów jako stabilnej jednostki o stałych przychodach oznaczonych ustawowo, a niekomercyjny charakter działania izb rolniczych i zgodność celów programu LEADER z ustawowymi zadaniami izb rolniczych pozwala na oznaczenie izb jako beneficjanta tych działań bez uszczerbku dla niekomercyjnego działania izb i w zgodzie z zasadą przeznaczania dochodów na cele statutowe izby.

Mając na uwadze powyższe zbieżności w sposobie i celach działania izb rolniczych i lokalnych grup działania, podobne struktury organizacyjne, sposób i zakres działania, jak również doświadczenie izb rolniczych w lokalnym wspieraniu rolnictwa, nie ma żadnych przeszkód w rozszerzeniu kręgu potencjalnych beneficjentów również na izby rolnicze.

8. Plan finansowy

Proponuje się przeniesienie 100 000 000 euro z priorytetu 1 na działania priorytetu 4. „Program rolnośrodowiskowoklimatyczny” oraz „Rolnictwo ekologiczne”.

W priorytecie 2. środki przeznaczone na działanie „Rozwój przedsiębiorczości – rozwój usług rolniczych” (tj. 100 000 000) proponuje się przesunąć na działanie „Restrukturyzacja małych gospodarstw”.

Z priorytetu 3 proponuje się przenieść 100 000 000 z działania „Przywracanie potencjału...” oraz 50 000 000 z działania „Tworzenie grup...” na działania priorytetu 4 „Program rolnośrodowiskowoklimatyczny” oraz „Rolnictwo ekologiczne”.

14.2 Struktura Organizacyjna KSOW, sposób włączenia partnerów w działania sieci oraz sposób ułatwiania tworzenia sieci kontaktów pomiędzy partnerami.

Wnosimy o rozszerzenie wykazu zadań jednostek regionalnych KSOW, o zdanie: „zapewnienie informacji i promocji KSOW”, analogicznie, jak zapisano w przypadku jednostki centralnej KSWO – Centrum Doradztwa Rolniczego. W opinii samorządu rolniczego sekretariaty regionalne powinny zapewniać informację i promocję KSOW na poziomie regionalnym, co ułatwi dotarcie do beneficjentów i pozytywnie wpłynie na realizację programu.

Ponadto, samorząd rolniczy informuje, że w projekcie II PROW 2014-2020 **nie ujęto zarządzania ryzykiem w rolnictwie**. Brak działania związanego ze wsparciem z budżetu UE ubezpieczeń upraw i zwierząt (jako dodatkowy system wspomagający system krajowy dotyczący ubezpieczeń upraw i zwierząt), o czym wielokrotnie samorząd rolniczy wspominał. Możliwość taką wprowadza przepis art. 36 i 37 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 r. w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich i uchylające rozporządzenie Rady (WE) nr 1698/2005*. Dlatego też należy go zamieścić, aby rzeczywiście rolnicy zaczęli powszechnie korzystać z ubezpieczeń upraw roślin i zwierząt.

Dodatkowo, samorząd rolniczy wnioskuje o przesłanie do Biura Krajowej Rady Izb Rolniczych projektu PROW 2014-2020, który ostatecznie zostanie zaprezentowany Radzie Ministrów, a następnie projektu, który zostanie przekazany do akceptacji KE.

Przedstawiając powyższe

Pozostaję z poważaniem